

Zastonj je bilo, da je bilo Belkredijevo ministerstvo preblago, da bi bilo s tiskovnimi pravdami preganjalo februariste, in da je za njegovih časov imel tisk dejansko največo svobodo; zastonj, da si je Belkredijevo ministerstvo pošteno prizadevalo državno gospodarstvo v red spraviti, davke znižati in da je bilo državnim upnikom pravično celo med vojsko, katero je od svojih sprednikov podedovalo; zastonj, da je hotelo kači birokraciji glavo streti in ljudstva z avtonomijo blagosloveno osrečiti; zastonj, da je najstrastnejše adrese februariskih deželnih zborov presvitlemu cesarju predložilo.

Gosp. Beust pa najkrotkejših, najbolj opravičenih in najbolj lojalnih (postavnih) adres federalističnih deželnih zborov cesarju ni predložil, ampak je deželne zbore razpustil — zastonj! Prijatelji ustave, ktera se je bila ustavila (sistovala), ministerstvu niso mogli nikdar opustiti, da jih je razkropilo in ob gospodarstvo delo. In na vse pretege so začeli ti nasprotniki pomirjenja z vsemi ljudstvi zvoniti plat zvoná s tem razkazajoči, da mora v Avstriji le njihova volja veljati in da jim je Avstrija in njihovo gospodovanje neločljivo zvezano. Še zdaj se niso tako imenovani liberalci tega strahu znebili, kakor smo danes videli, in ne bi bil liberalec, kdor bi cerkvene oblasti in cerkvenih oblastnikov ne grdil; kdor bi tega ne storil, ne bil bi liberalen kulturovec, ne korakal bi pred civilizacijo in liberalec bi vendar vsakdo rad bil. (Nemir.)

Da bi javno mnenje na-se natvezli, da bi kot liberalci veljali in pred civilizacijo koračili, skopali so versko vprašanje iz tal in uničiti konkordat ter vpeljati civilni zakon je bil začetek in neovrgljiv dokaz svobodomiselnosti.

Po Kraljevem Gradcu, kamor nas je peljala nesrečna politika nemška, ki nas je stala vsako leto 30 milijonov, izpehali so Avstrijo iz Nemčije in avstrijski narodi, ki se bogme zaradi tega niso mogli pritoževati, menili so, da se bo enkrat tudi že v Avstriji razvedrilo in da se bo končno pričela in vtrdila avstrijska politika, politika vseh in za vse narode. Le prehitro se je pokazalo, da je bilo to upanje prazno. Dobil smo državnika ptujca — žalibože nam dohajajo naši državniki zmerom le po istem vetru — državnika, ki Avstrije ni poznal. Temu je veljalo izgubo poravnati, in stare uplive zopet pridobiti; zatoraj je morala priti zveza s Francijo, različne poskušnje v južni Nemčiji, zatoraj se je bilo treba z Ogersko tudi pod kupom pobotati, državo razpolovičiti, zapadno polovico centralizovati, na videz liberalizovati, germanizovati in antikonkordovati (smeh), da bi tako mogli državo očiščeno od slavizma v liberalnem svitu Nemčiji ponuditi — tako se bo godilo, g. m. (smeh) — tisti Nemčiji, v katero zdaj čez okno lezemo, ko so nas bili čez duri izpahnili (smeh).

Avstrijski Slovani bi imeli pri tem početju častno nalogo Nemčiji na čast, ali raje bi rekel Nemčiji v veliko sramoto in kletev, svoje kosti na nemška bojišča polagati.

Pametni možje pravijo, da te politike v Avstriji ne bo prej konec, predno ne doživimo, da se bomo drug drug zvezo čez okna metali ali še kaj hujega.

Kar se ni dalo kriviti, to so razlomili in Slovanom se je skazala posebna beustovska ljubav, morali so na steno, nemška in magjarska stranka pa je pomagala. Deželnim zborom so vado nastavljali, jih strahovali, razpuščali, k umetnim volilnim redom so pripravili neslišano vladino siljenje (presijo), ljudski voditelji so morali iz dežele, ljudski uradniki in učitelji so prišli ob službe, zvesto Hrvaško so predali, stvarjale so se umetne večine, in tako se je — na levi in desni ljudstva v obraz zasmehovaje — v divjem direndaji proti pravi

ljudski večini in volji podilo v državni zbor, ki ni imel nikakoršne pravne podlage več, ker so bili februaristi priznaje ogersko ustavo sami zapustili februarisko ustavo, ktera jim je toliko rabila za agitacije.

Priznanje ogerske ustave ni podrlo samo osnovno postavo o državnem zastopu, ampak tudi deželna ustanovila (štature) in tudi naš deželni zbor je brez postavne podlage (ugovor, klici: odstopiti). Državni zbor je postal ustavodejen zbor (konstituante), a ni imel zato nikakoršnega postavnega mandata; državni zbor nima nikakoršne postavne zveze s preteklostjo, kakor to, da so zopet februaristi v njem sedeli. (Ugovor.) V državnem zboru ni bil zastopan česko-moravski narod; ustavil se je bil izvanredni državni zbor, v kterega je narod česko-moravski vstopiti hotel, da bi roko v pomirje ponudil; v tako imenovani ustavni državni zbor so ga bili sicer povabili, a ne da bi se posvetoval o podlagah, na kterih naj bi stalo avstrijsko pravo; ne, te podlage je ministerski reskript od 4. februarja s kratka vsilil, pokorščino so hoteli ne svétov.

(Konec prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Uhaček pri mlinu.

Basen. Spisal Fr. Z.

Mlinar Kukec vrnivši se sè svojim osličkom iz bližnje vasi, razbaše dve polni vreči iznad prekrižanega hrbta njegovega, ter ga pustí pred mlinom, pod kterim teče lep potok. Čeravno se je pa uhačku medpotoma hrbet šibil, da mu je jezik molel iz ust, vendar danes ni glave pobešal, kaj pa, še bolj ko po navadi nosil je glavo po konci. Tudi Kukcu se je to čudno zdelo, odkod da ima uhaček danes tako oholost; toraj ga, predno odide, še z nekaj dvoumnim smehljejem pogleda misleč si: Res čudno je to!

Toda, to je že stara, da se bistre glave ne čislajo po vrednosti. Tako je bilo tudi tukaj. Da je vedel naš Kukec, kakošen filozof tiči danes v njegovem osletu, objel bi ga bil, in nakrmil s tečnejšo pičo nego je nevredni osat. Ali kako si je uhaček tako hitro glavo izbistril? Čujte.

Ko sta bila prišla s Kukcem v ono vas, privezal ga je blizo županijskega urada. Tu sta pa sedela na kamenenih klopih dva častivredna „liberalca“, županijski tajnik Cepeliga, tako imenovan, ker so mu ljudje zamerili, da je imel predolge noge, pa Miško, trdovraten sovražnik dosedanjemu stanu reči, ker je bil oni dan na boben prišel. Dobro. Ta dva sta se pomenkovala o svobodi, o konkordatu, o civilni poroki itd. Hentaj te, to je bila uhačku prava univërza. Da-si sta jezik tako grdo pačila, vendar uhaček se ni spotikal nad tem; kajti bil je kozmopolit v tem obziru i tudi slovnico bi bil že kedaj prebral, ko bi mu bil kdo ovsa na-njo vsul. Kaj tacega ni še nikdar čul. To je bilo modrovanje! Vse resnica, vse jedro, bliskovita bistroumnost. Uhaček je bil vès vznesen, po njegovih žlahnih živcih se je bliskala žarovita navdušenost. Nekatere točke so ga tako navduševale, da ni mogel kar več zamolčati glasnih slava- i pravoklicev, ter jel je rigati i nevedoma motiti globokomiseljna govornika; a ker se je prepogostoma oglasil, dobí kar naenkrat iz svobodnih Miškovih rok prav robot kamen v rebra kot prvi sad svoje svobodnjaške zamaknjenosti. Tu se je uhaček pa še le pravega modrijana skazal. Pravijo, da, ko je nekdo klofotal Sokrata, je ta mirno opomnil: Kakošenkrat je vendar dobro čelado imeti; naš uhaček pa celó zinil ni, da mu je bila osoda danes tako ne-

mila, marveč še pazljivejše je prislušal, i si vse dobro v možgane vtisnil.

Takemu talentu je pa že mala iskrica zadosti; toraj ni čuda, da so se uhačku medpotoma sline cedile po oni svobodi, ki jo je bil Cepeliga tako živo popisal, ter je večkrat poskočil od radosti ali srdito pobrcal spomnivši se svojega stanú. Preprosti mlinar je imel to nedolžno veselje za kako bolezen, zato jo je iz gole nevednosti hladil z leskovim oljem, kolikorokrat se mu je treba zdelo. S tem je pa visokomislečega uhačka le še bolj razdražil.

Toda vrnimo se k mlinu. Tu je stal uhaček privezan pod ostrešjem, z ušesi je migal, na videz kakor bi mu muhe nadlego delale, v resnici je bilo pa to miganje le živ izraz njegovega duhtanja. „O le počasi — tako je začel — le počasi moj Kukec, kmalu se drugač pogledava, nego sva se dozdej; tudi reber mi ne boš več štel, odkar vem, kaj je svoboda. Kako sem bil pač neumen — res sramujem se sam sebe. Kaj sem bil dozdej? Kaj? Osel! I kaj imam biti, i moram biti? Svoboden! Ahá, to je kaj družega; al čuješ, svoboden, svobodno živeti, ne več suženj tuji želji i volji, počenjati, kar hočeš. Da te črni muri, Kukec, le pridi mi zdaj z bičem i osatom. Tristo medvedov!...“

To izreče uhaček v grozoviti jezi, pa nategne vrv, s katero je bil privezan h kolu, tako močno, da se uderó korci s strehe na-nj, i se zvrne od prekrepkega zagona v potok.

Komaj ga rešijo očitne nevarnosti. Kukec pa na pol pobitega puntarja še s kolom nabije zarad velike škode, ki mu jo je bil uhaček naklonil pri strehi....

Menda je poseben nauk tukaj nepotreben.

Oger tehta Rusa.

Burkica.

Oger (sè specifično tehtnico. Zraven njega čeber vode).
Rus.

Oger. No, barátom, ki se toliko šopiriš, bomo koj videli, koliko potegneš. Aló, dolgobradec, poskoči, jaz bom držal....

(Rus skoči v čeber na tehtnico.)

Oger (zarad prevelike teže na ves glas zakričí:) Jojmene! Pomagajte.... nehaj, če ne spustim.... za božjo voljo.... Rus!

(Rus se splazi iz čebra.)

Oger (ga osupnjen ogleduje od nog do glave). Ba... ma! Ti si ember.

Rus (zakrohoče:) No, zdaj si videl, muštačar?

Oger (briše si pot s čela:) Teremtete! a tudi čutil.

Dopisi.

Iz Brega na Primorskem 29. sept. — Redki, da prerediti so dopisi iz Brega v drage nam „Novice.“ Iz družih krajev se poroča, dopisuje in razglašajo se dogodbe žalostne in vesele, iz našega Brega pa vsega malo ali celó nič, kakor da Breg ne bi bila slovenska pokrajina. O razlogih za to drugokrat; za danes naj poročam o letini, ktera se nam je skazala dobra v vseh pridelkih vsake vrste, posebno pa v grozdji. 16 let, kar „Brežanka“ ne rodi — 16 let, kar nemila trtna bolezen in slabe letine ubozega Bržana tarejo in tlačijo: imeli smo 16 „kumernih“ let, kakor so jih imeli nekdanj Egipčani za kralja Faraona sedem. Z letošnjim letom bo menda konec „kumernim“ letom in začetek boljše prihodnosti. Bog daj! Pridelki na trti so največ izdatni za naš Breg, in ker je letos grozdje prav zdravo in lepo, nadjamo se obilo okusnega vinca. Zatega del kupci že sedaj prihajajo, ko se je trgategv komaj za-

čela, in kupujejo grozdje ali mošt, in ga dobro plačujejo. Vljudno vabimo tudi kupce iz Ljubljane, Tržiča in družih krajev kranjskih, katerim je Brežanka dobro znana iz prejšnjih let.

Iz Vojskega pri Idriji 1. sept. — Dopisnik „iz kanalskih hribov“ v „Domovini“ je potožil, da volkovi prebivalce ondotnih krajev kaj zeló nadlegujejo, in resnico je trdil. Tudi kmetom našim na visocem hribu zeló škoduje požrešna žival. Vojska je menda najviša vas na Kranjskem, meji na Goriško in je tik Trnovskega gozda. Mnogo let prej, dokler ni bilo plačilo za vstreljenega volka odpravljeno (to pa je za tukajšne prebivalce kaj slabo!), ni bilo volka več blizo. Zdaj pa kake dve leti so se te spake, ker jih nihče ne preganja, zopet vzgnjezdile in požró obilo drobnice, danes ovco temu, jutri unemu kmetu. Pa ne da bi bil požrešnik z eno zadovoljen, po dve ali tri okolje, predno čredo zapustí. Naj bi sl. deželni zbor zopet vpeljal strelnino. Zatrepar.

Iz Ljubljane. (15. seja deželnega zbora.) Predsednik najprej med drugim naznani prošnjo medvodske papirnice in ondašnje županije, naj bi se most čez Soro vzdržaval iz deželnega cestnega zaklada. — Dr. Costa poroča o premembi 6. §. srenjske postave po vladinem predlogu, ki ga zbor potrdi brez besedovanja; — in dalje o premembah, ktere misli finančno ministerstvo vpeljati pri zemljiških in hišnih davkih. Po predlogu dež. odbora se ta predloga izročita finančnemu odseku. (Predsednik dr. Wurzbach zapustí zbornico in njegov namestnik Peter Kozler prevzame predsedstvo.) — Svetec poroča o prošnji St. Kocijanske srenje za dovoljenje 31% naklade k direktnemu davku za župna poslopja, ter nasvetuje, da se ta prošnja izroči c. kr. vladi.

Na to pride na vrsto volitev deželnega poslanca za mesta: Novomesto, Krško, Kostanjevico, Metliko, Črnomelj in Višnjo goro. — Odborovo sporočilo, ktero je bral poročevalec Svetec, pride po natančnem pretresovanju volitvenih zapiskov itd. itd. do tega, a) da volitev dr. Zupana nikakor ni in ne more biti veljavna, b) da pa Ludevik Ravnikar je postavno izvoljen in naj se tedaj pokliče v deželni zbor.

Prvi spregovorí c. k. predsednik in najprej govori proti poročilu odborovem, ki pravi, da je vlada poslaven upliv imela do volitev, češ, da tega ni nikjer brati v volilnih zapisnikih; da so pri volitvi bile agitacije, to je morebiti res, al to se godí po vseh ustavnih državah; vladi se pa to ne more očitati; menda vendar ni noben uradnik verjel žuganju, da zgubi službo, ako glasuje po svojem prepričanji. Nikakor se sicer ne dá tajiti, da se pri višnjegorskem imeniku ni prav postavno ravnalo, in vlada bo rada razpisala novo volitev, ako se vsa volitev zavrže, tega pa ne dá veljati, da bi bila neveljavna na eni strani (za dr. Zupana), veljavna pa na drugi (za Ravnikarja). — Proti odborovemu predlogu govori dr. Kaltenegger, kteremu je vse še premalo jasno; volitev se mora potrditi ali zavreči; ponarejanje (falzifikacija) višnjegorskega imenika se mu ne zdí dokazano; izpisek iz davkarskih knjig mu ni dokaz, toraj stavi predlog: naj se deželnemu odboru naroči, da to volitev še dalje preiskuje. — Za njim beseduje Kromer ter po svojem prišteva in odšteva tako dolgo, da dr. Zupanu pridobi 158, Ravnikarju pa le 153 glasov. Nikakor mu ni po volji, da je deželnega odbora poročevalec (dr. Costa) pozvedoval nepostavno volitev, ker ni bilo nobenih protestov zoper to volitev; črnomeljski protest je došel še le 3. aprila 1867. leta in ni upravičen, dragi protest celó še le 24. julija tega leta, ki je večini sicer veljaven, njemu pa ne. Ze v deželnem odboru je o tem govoril. Da bi se bilo